

NOUS ESCENARIS DEL DRET A L'OBLIT: PODEN LES PERSONES FÍSQUES EXERCIR-LO RESPECTE D'INFORMACIÓ EXISTENT EN EL REGISTRE MERCANTIL? COMENTARI DE LA SENTÈNCIA DEL TRIBUNAL DE JUSTÍCIA DE LA UNIÓ EUROPEA DE 9 DE MARÇ DE 2017

Adrian Di Pizzo Chiacchio

*Investigador i docent predoctoral
Càtedra Jean Monnet de Dret Privat Europeu
Universitat de Barcelona*

Resum

La petició de decisió prejudicial que examinarem a continuació va ser plantejada davant del Tribunal de Justícia de la Unió Europea (TJUE) per la Corte Suprema di Cassazione (Tribunal Suprem italià) pel que fa a la interpretació conjunta de l'article 3 de la Directiva 68/151/CEE del Consell, de 9 de març de 1968¹ —actualment derogada i substituïda per la Directiva 2009/101/CE—,² sobre la publicitat obligatòria de determinades circumstàncies en relació amb societats mercantils, i l'article 6.1e de la Directiva 95/46/CE,³ sobre el principi de qualitat del tractament de dades de caràcter personal.

1. Directiva 68/151/CEE del Consell, de 9 de març de 1968, tendent a coordinar, per a fer-les equivalents, les garanties exigides en els estats membres a les societats definides en el segon paràgraf de l'article 58 del Tractat, per a protegir els interessos de socis i tercers (*Diari Oficial de la Comunitat Europea* [DOCE], núm. L 065, de 14 de març de 1968). Tenint en compte l'època dels fets narrats *infra* (par. 2), aquest és l'instrument les disposicions del qual s'han d'interpretar, tot i que posteriorment va ser derogat i substituït per una altra directiva (veg. n. 2).

2. Directiva 2009/101/CE del Parlament Europeu i del Consell, de 16 de setembre de 2009, tendent a coordinar, per a fer-les equivalents, les garanties exigides en els estats membres a les societats definides en el paràgraf segon de l'article 48 del Tractat, per a protegir els interessos de socis i tercers (*Diari Oficial de la Unió Europea* [DOUE], núm. L 258, d'1 d'octubre de 2009). Posteriorment, el legislador europeu va aprovar i publicar la Directiva 2012/17/UE del Parlament Europeu i del Consell, de 13 de juny de 2012, per la qual es modifiquen la Directiva 89/666/CEE del Consell i les directives 2005/56/CE i 2009/101/CE del Parlament Europeu i del Consell, pel que fa a la interconnexió dels registres centrals, mercantils i de societats (DOUE, núm. L 156, de 16 de juny de 2012).

3. Directiva 95/46/CE del Parlament Europeu i del Consell, de 24 d'octubre de 1995, relativa a la protecció de les persones físiques pel que fa al tractament de dades personals i a la lliure circulació d'aquestes dades (DOCE, núm. L 281, de 23 de novembre de 1995).

Les qüestions formulades posen en relleu la col·lisió entre, d'una banda, els interessos del tràfic jurídicoeconòmic a protegir el principi de publicitat registral (en aquest cas, quant al registre de societats de Lecce) i, de l'altra, el dret de protecció de dades personals que concierneix una persona física que en el passat ha estat vinculada a una societat per ser-ne administradora concursal i liquidadora.

Paraules clau: dret a l'oblit, registres públics, protecció de dades personals.

NUEVOS ESCENARIOS DEL DERECHO AL OLVIDO: ¿PUEDEN LAS PERSONAS FÍSICAS EJERCERLO EN RELACIÓN CON LA INFORMACIÓN EXISTENTE EN EL REGISTRO MERCANTIL? COMENTARIO DE LA SENTENCIA DEL TRIBUNAL DE JUSTICIA DE LA UNIÓN EUROPEA DE 9 DE MARZO DE 2017

Resumen

La petición de decisión prejudicial que se examinará se planteó ante el TJUE por la Corte Suprema di Cassazione en relación con la interpretación conjunta del artículo 3 de la Directiva 68/151/CEE, del Consejo, de 9 de marzo de 1968 —actualmente derogada y sustituida por la Directiva 2009/101/CE—, sobre la publicidad obligatoria de determinadas circunstancias relativas a sociedades mercantiles, y el artículo 6.1e de la Directiva 95/46/CE, sobre el principio de calidad del tratamiento de datos de carácter personal.

Las cuestiones formuladas ponen de relieve la colisión entre, por una parte, los intereses del tráfico jurídico-económico en proteger el principio de publicidad registral y, por otra, el derecho de protección de datos personales concernientes a una persona física que en el pasado ha estado vinculada a una sociedad, siendo su administrador concursal.

Palabras clave: derecho al olvido, registros públicos, protección de datos personales.

NEW FRAMEWORKS OF THE RIGHT TO BE FORGOTTEN: MAY NATURAL PERSONS BE ENTITLED TO IT WITH REGARD TO PERSONAL DATA ENTERED AT THE COMMERCIAL REGISTRY? JUDGEMENT OF THE COURT OF JUSTICE OF THE EUROPEAN UNION OF 9 MARCH 2017

Abstract

The request for a preliminary ruling that we will examine below was raised before the Court of Justice of the European Union (CJEU) by the Supreme Court of Cassazione (Italian Supreme Court) regarding the joint interpretation of article 3 of Council Directive 68/151/EEC of 9 March 1968 —currently repealed and replaced by Directive 2009/101/EC— on the compulsory advertising of certain circumstances in relation to commercial companies; and article 6, ap. 1, letter e, of Directive 95/46/CE, on the principle of quality of the treatment of personal data.

The issues raised highlight the collision between, on the one hand, the interests of legal-economic traffic in protecting the principle of registration advertising (in this case, as regards the registration of societies of Lecce) and, on the other hand, the right to protection of personal data that concerns a natural person who in the past has been linked to a company as a bankruptcy and liquidator administrator.

Keywords: right to forgetfulness, public registers, protection of personal data.

1. INTRODUCCIÓ

En la Sentència de 9 de març de 2017, assumpte Manni,⁴ el TJUE ha tornat a incidir en una de les matèries que s'incardinen en el dret al respecte de la vida privada i el dret a la protecció de les dades de caràcter personal.⁵ Aquesta matèria ha despertat l'interès jurídic-social de ciutadans i operadors des que el màxim intèrpret va dictar la paradigmàtica Sentència de 13 de maig de 2014, assumpte Google Spain,⁶ en què va interpretar per primer cop l'abast material del dret a l'oblit en el context digital.⁷

Ara bé, en l'assumpte Manni, en canvi, el dret a l'oblit es planteja en un escenari diferent del que es va plantejar en l'assumpte Google Spain, i l'interrogant de partida crea nous dubtes que concretament es materialitzen en la delimitació d'aquesta facultat: ¿pot una persona física sol·licitar al Registre Mercantil la supressió o anonimització, o la limitació a un públic determinat, d'informació que sobre la seva persona hi consti, si ha transcorregut un període moderadament dilatat i si la publicitat d'aquesta informació obstaculitza la seva projecció econòmica actual?

2. EL LITIGI PRINCIPAL

En el si del litigi principal, l'interessat, administrador d'una societat adjudicatària de la construcció d'un complex turístic (Italiana Costruzioni, SRL), va interposar una demanda davant del Tribunale di Lecce contra la Camera di Commercio d'aquesta

4. STJUE de 9 de març de 2017, assumpte C-398/15, Camera di Commercio, Industria, Artigianato e Agricoltura di Lecce *versus* Salvatore Manni.

5. Veg. art. 7 i 8, respectivament, de la Carta dels drets fonamentals de la Unió Europea, feta a Niça el 7 de desembre de 2000 (DOCE, núm. C 364, de 18 de desembre de 2000).

6. STJUE de 13 de maig de 2014, assumpte C-131/12, Google Spain, SL i Google Inc. *versus* Agència Espanyola de Protecció de Dades (AEPD) i Mario Costeja González (d'ara endavant, STJUE Google Spain).

7. Vegeu properament una anàlisi *in extenso* del dret a l'oblit digital a Adrian Di Pizzo Chiacchio, *La expansión del derecho al olvido digital*, Barcelona, Atelier, 2018.

localitat a finals de l'any 2007. Prèviament, la Camera havia declinat la petició de l'interessat de suprimir del Registre de Societats les dades que s'hi recollien sobre ell i que hi eren vinculades a la societat de la qual havia estat administrador únic i liquidador (Immobiliare e Finanziaria Salentina, SRL).

En efecte, la societat havia estat declarada en concurs l'any 1992, però, tot i que els assentaments registrals van ser cancel·lats l'any 2005, les dades personals del demandant que es relacionaven amb l'empresa continuaven sent accessibles en el Registre els anys següents. Per aquesta raó, la *causa petendi* que va al·legar atribuïa un nexa causal entre les negociacions infructuoses per a vendre els immobles del complex turístic i el fet que els potencials compradors podien consultar-hi aquella informació, sobretot a partir de la recollida i el tractament posteriors que va efectuar una empresa especialitzada en informació de mercat i avaluació de riscos.

Com que la Camera di Commercio no va acollir la petició de suprimir les dades en el Registre, el particular va demanar per via jurisdiccional que se n'hi instés la supressió, l'anonimització o el bloqueig d'acord amb el que disposa el *Codice in materia di protezione dei dati personali*.⁸ Tanmateix, de conformitat amb l'esmentat nexa causal que el demandant defensava que hi havia entre l'accés encara possible a les seves dades i el dany que això generava a la seva reputació, el seu *petitum* també incloïa la condemna de la Camera al pagament d'una indemnització en concepte dels perjudicis irrogats a la seva reputació.

A l'agost del 2011 el Tribunale di Lecce va dictar una sentència condemnatòria⁹ en virtut de la qual, d'una banda, ordenava a la Camera di Commercio que anonimitzés les dades que relacionaven el particular amb la liquidació de la immobiliària esmentada i, de l'altra, la instava a indemnitzar el propietari pels danys causats, amb una quantia econòmica fixada en dos mil euros més els interessos i les costes corresponents.

Així, el jutge *a quo* va considerar que «els assentaments que vinculen el nom d'una persona física a una fase crítica de la vida de l'empresa (com ara el concurs de creditors) no poden ser indefinits si manca un interès general específic en la seva conservació i divulgació» (ap. 28). En aquesta línia, la manca de previsió normativa sobre la duració màxima de la inscripció en el *Codice civile italiano*,¹⁰ el transcurs d'un

8. Decret legislatiu núm. 196, pel qual s'estableix el *Codice in materia di protezione dei dati personali* (Codi en matèria de protecció de dades personals italià), de 30 de juny de 2003 (*Gazzetta Ufficiale della Repubblica Italiana* [GURI], núm. 174, de 29 de juliol de 2003), que transposa a l'ordenament jurídic italià la Directiva 95/46/CE. D'acord amb el que preveu l'art. 7.3b d'aquesta norma, «[l']interessato ha diritto di ottenere: la cancellazione, la trasformazione in forma anonima o il blocco dei dati trattati in violazione di legge, compresi quelli di cui non è necessaria la conservazione in relazione agli scopi per i quali i dati sono stati raccolti o successivamente trattati».

9. *Sentenza del Tribunale di Lecce* 1118/2011, d'1 d'agost de 2011.

10. *Codice civile italiano*, promulgat pel *Regio decreto* núm. 262, de 16 de març de 1942 (GURI, núm. 79, de 4 d'abril de 1942). En aquest sentit, l'art. 2188 del *Codice* estableix:

E' istituito il registro delle imprese per le iscrizioni previste dalla legge. Il registro è tenuto dall'ufficio del registro delle imprese sotto la vigilanza di un giudice delegato dal presidente del

període adient des del concurs de creditors i la cancel·lació dels assentaments registrals de l'empresa exigeixen que es tinguin en compte els criteris de necessitat i utilitat per a conèixer el nom de l'antic administrador.¹¹

D'acord amb aquests criteris, el Tribunal va entendre que ja no era ni necessari ni útil que el nom de l'antic administrador de la societat fos recollit en el Registre, car l'interès públic sobre l'existència de la societat —o l'interès de la «memòria històrica» que se'n pugui tenir, afirma l'interpret—, així com sobre les dificultats que va travessar, pot ésser igualment satisfet un cop s'animitzin les dades personals que s'hi relacionen.

3. LES QÜESTIONS PREJUDICIALS

Com a conseqüència d'aquesta resolució, la Camera di Commercio va interposar un recurs de cassació davant la Corte Suprema di Cassazione, la qual va decidir suspendre'n el procediment i formular al TJUE dues qüestions prejudicials:¹²

tribunale. Il registro è publico.

11. Els criteris de necessitat i utilitat es corresponen, en matèria de protecció de dades personals, amb el principi de qualitat de les dades (licitud, correcció, finalitat, legitimitat, exactitud i completeness, pertinència, i conservació per un temps no superior a l'estipulat) que estableix l'art. 6.1 de la Directiva 95/46/CE (*cf.* considerant 28) i transposat en l'art. 11.1 del *Codice* en matèria de protecció de dades personals:

- I dati personali oggetto di trattamento sono:
- a) trattati in modo lecito e secondo correttezza;
 - b) raccolti e registrati per scopi determinati, espliciti e legittimi, ed utilizzati in altre operazioni del trattamento in termini compatibili con tali scopi;
 - c) esatti e, se necessario, aggiornati;
 - d) pertinenti, completi e non eccedenti rispetto alle finalità per le quali sono raccolti o successivamente trattati;
 - e) conservati in una forma che consenta l'identificazione dell'interessato per un periodo di tempo non superiore a quello necessario agli scopi per i quali essi sono stati raccolti o successivamente trattati.

En la nostra legislació, el principi de qualitat de les dades s'ha transposat a l'art. 4 de la Llei orgànica 15/1999, de 13 de desembre, de protecció de dades de caràcter personal (LOPD) (*Boletín Oficial del Estado* [BOE], núm. 298, de 14 de desembre de 1999).

No obstant això, atesa l'aplicabilitat imminent del Reglament (UR) 2016/679 del Parlament Europeu i del Consell, de 27 d'abril de 2016, relatiu a la protecció de les persones físiques pel que fa al tractament de dades personals i a la lliure circulació d'aquestes dades i pel qual es deroga la Directiva 95/46/CE (DOUE, núm. L 119, de 4 de maig de 2016) (en endavant, RGPD), el principi de qualitat de les dades que haurem de tenir en compte a partir del 25 de maig de 2018 serà el que *mutatis mutandis* recull l'art. 5 del nou instrument supranacional.

12. Mitjançant l'*Ordinanza interlocutoria* núm. 15096, de 17 de juliol de 2015.

a) En primer lloc, va qüestionar si el sistema de publicitat que regeix el registre de societats (d'acord amb l'art. 2.1 de la Directiva 68/151/CE) preval i, per tant, s'oposa al principi de conservació de dades personals quan permet la identificació de les persones interessades en un període no superior al necessari per als fins per als quals van ser recollides o per als quals es tractin posteriorment (en virtut de l'art. 6 Directiva 95/46/CE).

b) En segon lloc, va qüestionar si l'article 3 de la Directiva 68/151/CE permet que les dades publicades al registre de societats no siguin públiques de manera il·limitada i per a qualssevol destinataris, sinó que, ben al contrari, hi siguin accessibles durant un període limitat i per a destinataris específics en funció d'una valoració casuística del responsable del tractament d'aquestes dades.

Mentre que el principi de finalitat del tractament exigeix que, en virtut de l'article 6.1e de la Directiva 95/46/CE, les dades es conservin de manera que no permetin identificar la persona interessada quan s'hagi assolit la finalitat per a la qual van ser recollides o per a la qual s'hagin de tractar posteriorment, la publicitat obligatòria d'informació sobre les societats mercantils exigeix que el registre de societats en reculli informació, almenys, en relació amb un seguit d'actes o d'indicacions recollides en l'article 2.1 de la Directiva 68/151/CE.

En particular, la lletra *d* d'aquest darrer precepte es refereix al nomenament, el cessament de funcions i la identitat de les persones que, com a òrgans legalment previstos o persones integrants d'aquests òrgans, poden obligar la societat respecte de tercers i representar-la en judici, o bé hi participen en l'administració, la vigilància o el control. A més, segons la lletra *j* del mateix precepte, el nomenament i la identitat dels liquidadors, així com els poders de què són investits, també han de ser públics. D'acord amb l'article 3 del mateix instrument, aquestes indicacions han de ser transcrites, en cadascun dels estats membres, en un registre central, en un registre mercantil o en un registre de societats, i se n'ha de poder obtenir una còpia íntegra o parcial a instància d'una de les parts.

4. LA INTERPRETACIÓ DEL TRIBUNAL DE JUSTÍCIA DE LA UNIÓ EUROPEA A PARTIR DE LES CONCLUSIONS DE L'ADVOCAT GENERAL

Un cop analitzades les qüestions per l'advocat general (AG), que va emetre les seves conclusions (CAG) el 8 de setembre de 2016,¹³ el TJUE va dictar sentència.¹⁴

13. Conclusions de l'advocat general, sr. Y. B., de 8 de setembre de 2016, assumpte C-398/2015, Camera di Commercio, Industria, Artigianato e Agricoltura di Lecce *versus* Salvatore Manni.

14. STJUE de 9 de març de 2017, assumpte C-398/15.

El TJUE entén que una interpretació correcta dels preceptes esmentats de les directives 68/151/CE i 95/46/CE exigeix que siguin els estats membres els qui determinin, en el si d'un examen casuístic, si les persones físiques vinculades a una societat han de poder sol·licitar a un registre mercantil que comprovi la concurrència excepcional de raons preponderants i legítimes que permetin limitar només a determinats sol·licitants la publicitat —el coneixement— de les dades personals. De tota manera, a fi d'accedir-hi, els sol·licitants han d'al·legar i provar l'existència d'un interès concret a conèixer-les (requisit subjectiu) i, a més, ha d'haver transcorregut un període extens després de la dissolució de la societat en qüestió (requisit objectiu).¹⁵

En aquest sentit, recordem que, en l'esfera del dret a l'oblit, el factor temps no només constitueix un dels eixos vertebradors de la seva existència (que, a més, n'illustra de manera ben significativa el *nomen*), sinó que també esdevé el principal presupòsit per a l'apreciació o la denegació del seu exercici. Així, el *quantum* del temps transcorregut des de la publicació de les dades personals fins al moment d'exercici del dret a l'oblit és determinant en un doble sentit: per una banda, de cara a la pròpia existència del dret, que, per definició, fa referència a dades passades; per l'altra, de cara al seu exercici amb èxit, que demana ponderar els interessos i drets en conflicte.

En el nostre cas, el TJUE considera que en el litigi principal no concorren les raons preponderants i legítimes, fet del qual es poden extreure dues idees: d'una banda, això és coherent amb el parer que ha anat perfilant a través de la seva interpretació —els potencials adquirentes dels immobles tenen dret a accedir al registre—, i, de l'altra, posa en dubte l'exclusiva tasca interpretativa que li competeix —el Tribunal, a més de la seva exegesi, aporta la solució al litigi principal, com ja ha fet en altres resolucions.¹⁶

Al marge d'aquestes apreciacions, per a assolir aquesta interpretació el TJUE parteix de la premissa que la informació sobre la identitat de les persones que ha de constar en el registre (art. 2.1*d* i *j* de la Directiva 8/151/CE)¹⁷ inclou dades personals, ja que identifiquen o permeten identificar persones físiques (art. 2*a* Directiva 95/46/CE), i no és rellevant que aquestes dades s'incardinin en una activitat professional (par. 34).

A més, en dur a terme les activitats de transcripció, conservació i comunicació d'aquestes dades personals, l'autoritat encarregada efectua un tractament de dades personals del qual és també responsable, en virtut de l'article 2*b* i *d*, respectivament, de la Directiva 95/46/CE (par. 35). Per tant, aquestes activitats no escapen de l'àmbit d'aplicació material de l'instrument i així ho deixa palès, a més, l'article 7 *bis*

15. Hem estudiat aquest requisit, pel que fa a la recepció de la doctrina de la STJUE Google Spain en l'ordenament espanyol, a Adrian DI PIZZO CHIACCHIO, «Efectos en la jurisprudencia del Tribunal Supremo de la doctrina sentada en el caso “Google Spain”», *Revista Jurídica de Catalunya*, vol. 115 (2016), núm. 4, p. 939-976.

16. *Cfr.* STJUE Google Spain, par. 98 («En relació amb una situació com la del litigi principal [...]»).

17. *Cfr.* l'art. 2*d* i *j* de la Directiva 2009/101/CE.

de la Directiva 2009/101/CE¹⁸ (par. 36). Així mateix, aquestes activitats responen a causes legitimades enumerades en els apartats *c* —respecte d'una obligació legal—, *e* —exercici de l'autoritat pública o l'execució d'una missió d'interès públic— i *f* —interès legítim perseguit pel responsable o pels tercers a qui es comuniquen les dades— de l'article 7 de la Directiva 95/46/CE (par. 42).

Naturalment, la lletra *e* és particularment aplicable al cas, perquè habilita l'autoritat pública (en el cas, el registre de societats) per a tractar dades en el si de l'exercici de les prerrogatives de poder públic que li són atribuïdes. Per això, en emmagatzemar dades en bases de dades, en comunicar-les per obligació legal, en permetre'n als tercers la consulta o en facilitar-los-en còpies, l'autoritat pública desenvolupa operacions de tractament de dades personals legitimades pels dos títols habilitants assenyalats, ja que el tractament és inherent a l'exercici de la seva autoritat i també és necessari per a l'execució d'una missió d'interès públic (par. 43).

Ara bé, no és menys transcendent per al cas que l'article 6.1*e* de la Directiva 95/46/CE imposa un mandat que exigeix als estats membres (deure de mitjans) el compliment del principi de finalitat del tractament: la conservació de les dades personals ha de permetre la identificació de les persones interessades durant un període que no ha d'estendre's més enllà del que calgui per al compliment dels fins que van legitimar-ne la recollida o el tractament ulterior, amb l'excepció del tractament posterior amb finalitat històrica, estadística o científica (par. 45),¹⁹ que ja avançava el considerant 29 de la Directiva 95/46/CE.²⁰ En cas contrari, la persona interessada gaudeix de la facultat d'exigir a la persona responsable del tractament (la rectificació), la supressió

18. L'art. 7 bis, que constitueix una de les modificacions introduïdes per la Directiva 2012/17/UE, afirma que «[e]l tractament de dades personals que s'efectui en el context d'aquesta Directiva es farà de conformitat amb allò disposat en la Directiva 95/46/CE del Parlament Europeu i del Consell, de 24 d'octubre de 1995, relativa a la protecció de les persones físiques pel que fa al tractament de dades personals i a la lliure circulació d'aquestes dades» (traducció de l'autor).

19. La previsió de l'art. 6.1*b* de la Directiva 95/46/CE ha estat transposada a l'art. 4.2 de la LOPD amb un tenor similar: «Les dades de caràcter personal que siguin objecte de tractament no podran usar-se per a finalitats incompatibles amb aquelles altres per a les quals les dades haguessin estat recollides. No es considerarà incompatible el tractament posterior d'aquestes dades amb finalitats històriques, estadístiques o científiques» (traducció de l'autor). Ara bé, per a determinar el caràcter històric, estadístic o científic de les finalitats, l'art. 9.1 del Reial decret 1720/2007, de 21 de desembre, pel qual s'aprova el Reglament de desenvolupament de la Llei orgànica 15/1999, de 13 de desembre, de protecció de dades de caràcter personal (RLOPD) (BOE, núm. 17, de 19 de gener de 2008), estableix que s'ha de complir el que prevegi la legislació aplicable en cada cas i, en particular, el que preveuen la Llei 12/1989, de 9 de maig, reguladora de la funció estadística pública (BOE, núm. 112, d'11 de maig de 1989), la Llei 16/1985, de 25 de juny, del patrimoni històric espanyol (BOE, núm. 155, de 29 de juny de 1985), i la Llei 13/1986, de 14 d'abril, de foment i coordinació general de la investigació científica i tècnica (BOE, núm. 93, de 18 d'abril de 1986), així com les seves disposicions que en desenvolupen el contingut i, naturalment, la normativa autonòmica que sigui aplicable.

20. El considerant 29 de la Directiva 95/46/CE sosté:

(l'oblit) o el bloqueig de les dades tractades, d'acord amb l'article 12*b* de la Directiva (par. 46) —que n'exemplifica l'exercici en els supòsits d'inexactitud i incompletesa de les dades, en relació amb l'article 6.1*d* del mateix instrument—, possibilitat que ha recordat el TJUE en la STJUE Google Spain.²¹

Tanmateix, en virtut de l'article 14*a* de la Directiva 95/46/CE, les persones interessades han de poder oposar-se, en qualsevol moment i per les raons legítimes que la casuística permeti, al fet que les seves dades personals siguin objecte de tractament —en concret, però no únicament, pel que fa als supòsits considerats en l'art. 7*e* i *f*, ja esmentat—, tret que la legislació nacional disposi una altra cosa. En cas que l'oposició al·legada per la persona interessada sigui justificada, el tractament de la persona responsable no podrà incloure les dades controvertides (par. 47). El TJUE ha manifestat en la STJUE Google Spain que la ponderació que deriva d'aquesta facultat «permet de tenir en compte de manera més específica totes les circumstàncies que envolten la situació concreta de l'interessat».²²

Tot i així, l'operador haurà de determinar prèviament la finalitat de la inscripció a fi d'observar si els estats membres tenen l'obligació de reconèixer a les persones físiques —*ex* art. 2.1*d* i *j* Directiva 68/151/CE, ja citat— el dret —*rectius*: la facultat— de sol·licitar a l'autoritat encarregada del registre que, després del transcurs d'un període determinat, suprimixi o bloquegi les dades personals que hi siguin inscrites, o bé que en limiti l'accés a persones concretes (par. 48).

Des d'aquest punt de vista, el règim de publicitat que estableix la Directi-

Considerant que el tractament ulterior de dades personals, amb fins històrics, estadístics o científics no ha de considerar-se en general incompatible amb els objectius per als quals les dades van ser recollides, sempre que els estats membres estableixin les garanties adients; que les esmentades garanties hauran d'impedir que les dades siguin utilitzades per prendre mesures o decisions contra qualsevol persona. (Traducció de l'autor)

21. Respecte d'aquest punt, la STJUE Google Spain va reconèixer de manera encertada el caràcter exemplificatiu (*numerus apertus*) de la causa que habilita l'exercici de la rectificació, la supressió o el bloqueig, prevista en l'art. 12*b* *in fine* de la Directiva 95/46/CE (par. 70):

En relació amb l'art. 12, lletra *b*), de la Directiva 95/46, el precepte disposa que els estats membres garantiran a tots els interessats el dret d'obtenir del responsable del tractament, si escau, la rectificació, la supressió o el bloqueig de les dades el tractament de les quals no s'ajusti a les disposicions de la Directiva, en particular a causa del caràcter incomplet o inexacte de les dades. Aquest darrer aclariment, relatiu al supòsit de l'incompliment d'alguns requisits recollits a l'art. 6, ap. 1, lletra *d*), de la Directiva 95/46, té caràcter d'exemple i no és taxatiu, de la qual cosa es desprèn que la manca de conformitat del tractament, que pugui oferir a l'interessat el dret garantit per l'art. 12, lletra *b*), de l'esmentada Directiva, també pot derivar-se de l'incompliment d'altres requisits de legalitat imposats al tractament de dades personals. (Traducció de l'autor)

22. *Cfr.* STJUE Google Spain, par. 76.

va 68/151/CE té com a finalitat protegir els interessos de tercers en relació amb les societats anònimes i les societats de responsabilitat limitada,²³ ja que, com sabem, aquestes societats —com a part de les societats capitalistes— només ofereixen el seu patrimonial social com a garantia.²⁴ Per aquesta raó, la publicitat ha de permetre als tercers conèixer-ne els actes essencials i les indicacions que hi siguin relatives, com ara, sobretot, la identitat dels qui tenen poder per a assumir obligacions a càrrec o en nom de la societat en el tràfic juridicoeconòmic (par. 49).

Aquesta perspectiva és coherent amb una de les finalitats de la Directiva 68/151/CE, la de garantir la seguretat jurídica en les relacions entre societats i tercers en el mercat interior, per a la qual cosa les persones han de poder tenir coneixement de les dades essencials quant a la constitució de la societat i les persones que la representen (par. 50). Això suposa que la protecció dels drets i interessos de tots els tercers —perspectiva generalista— no ha d'acotar-se solament als creditors de la societat controvertida.²⁵ A més, categoritzar els diferents tipus de sol·licitants no s'ajustaria al fet que, en accedir al registre, no calgui justificar la concurrència d'un dret o interès susceptible de protecció o tutela (par. 51).²⁶

Ara bé, si per a assolir aquella finalitat les dades personals que es relacionen en el registre sobre una societat han de romandre accessibles, àdhuc després que tingui lloc la dissolució d'aquesta, és una qüestió que la Directiva 68/151/CE no resol (par. 52). De tota manera, és comprensible que, rere la dissolució d'una societat, puguin subsistir drets i relacions que hi siguin vinculats i per als quals calgui comprovar les dades essencials que recull el registre (par. 53) —després inclús de diverses dècades, afirma l'AG—,²⁷ sobretot si es considera l'heterogènia quantitat de terminis de prescripció aplicables en els diferents estats membres (par. 54).

23. Vegeu el darrer considerant de la Directiva 68/151/CE i compareu-lo amb el núm. 10 de la Directiva 2009/101/CE.

24. En efecte, veg. els ap. 2 i 3 de l'art. 1 del Reial decret legislatiu 1/2010, de 2 de juliol, pel qual s'aprova el text refós de la Llei de societats de capital (BOE, núm. 161, de 3 de juliol de 2010), que tracten sobre aquesta idea:

2. En la societat de responsabilitat limitada, el capital, que estarà dividit en participacions socials, s'integrarà per les aportacions de tots els socis, que no hauran de respondre personalment dels deutes socials.

3. En la societat anònima, el capital, que estarà dividit en accions, s'integrarà per les aportacions de tots els socis, que no hauran de respondre personalment dels deutes socials. (Traducció de l'autor)

25. Com ha dictaminat la STJUE de 4 de desembre de 1997, assumpte C-97/96, *Verband Deutscher Daihatsu-Händler eV versus Daihatsu Deutschland GmbH*, par. 19.

26. Veg. par. 88 CAG.

27. Veg. par. 72 i seg. CAG.

Tot plegat dificulta —si no impossibilita, entén l'AG—²⁸ que les autoritats d'aquests registres puguin fixar amb certesa una data concreta a partir de la qual els drets dels tercers hagin expirat i, per tant, el recull de dades personals relacionades amb una societat deixi de ser necessari. En aquesta línia, tampoc no seria viable que, després d'un període des de la cessació d'activitats de la societat, només un grup determinat de persones pogués accedir a les dades personals de la societat, recollides en el registre, quan justificués un interès singular a conèixer-les, i que aquest interès prevalgués sobre la protecció de dades personals de la persona afectada.²⁹

Aquesta interpretació no suposa en cap sentit una ingerència desproporcionada en els drets de les persones interessades les dades de les quals són al registre —ni quant al dret al respecte de la seva vida privada ni quant al dret a la protecció de dades personals— (par. 57). Això es comprèn si es considera que, d'una banda, la publicitat exigida per la Directiva 68/151/CE es limita a una relació de dades específiques (par. 58) i, de l'altra, les persones físiques que decideixen participar en les relacions juridicoeconòmiques mitjançant una societat capitalista han de permetre com a contrapartida³⁰ l'accés a les dades personals que s'hi relacionen (par. 59), car la seva elecció «suposa una exigència permanent de transparència».³¹

No obstant això, tot i que els estats membres no poden garantir que, després del transcurs d'un període concret des de la liquidació de la societat, les persones físiques que hi estiguin lligades puguin exigir la supressió de dades personals inscrites en un registre (en virtut de l'art. 12b Directiva 95/456/CE), hi pot haver situacions en què la persona interessada manifesti raons preponderants i legítimes que justifiquin, de manera excepcional, la limitació de l'accés a les seves dades personals a les persones que provin un interès concret a consultar-les, sempre que el dret nacional no estableixi cap disposició en sentit contrari (en virtut de l'art. 14a Directiva 95/46/CE) (par. 56 i 61).

5. LA RECEPCIÓ DE LA INTERPRETACIÓ PER LA CORTE SUPREMA DI CASSAZIONE

Finalment, d'acord amb l'exegesi efectuada pel TJUE i a partir de l'exercici de ponderació entre els drets i els interessos contraposats, la Corte Suprema di Cassazione va dictaminar³² que el sr. M. havia de suportar que, en el registre de societats,

28. Veg. par. 80 CAG.

29. Veg. par. 87 CAG.

30. Veg. par. 84 CAG.

31. Veg. par. 100 CAG.

32. *Ordinanza della Corte Suprema di Cassazione (Prima Sezione Civile) 560/2017*, de 9 d'agost de 2017 (rec. 10042/2012).

encara es relacionés el seu nom amb la condició d'administrador únic i liquidador d'Immobiliare e Finanziaria Salentina, SRL.

Els motius esgrimits per a assolir aquesta conclusió assumeixen la interpretació del TJUE en els termes següents (fonament jurídic [FJ] 5.2):

a) *Legitimitat del tractament*: el tractament de les dades personals que efectua l'autoritat encarregada de la gestió del registre de societats està legitimat per l'article 7c, e i f de la Directiva 95/46/CE.

b) *Finalitat del registre de les societats*: la finalitat de la inscripció de les dades en el registre de societats és la certesa del dret en les relacions entre les societats i els tercers, a través de la tutela dels interessos d'aquests darrers, a conèixer els actes essencials de la societat interessada i les indicacions que la concerneixen, i això sense haver de provar cap dret o interès susceptible de protecció o tutela.

c) *Exigència del coneixement de les dades després de la dissolució de la societat*: en aquest punt, àdhuc després de la dissolució d'una societat poden restar drets i interessos jurídics que hi siguin relatius, amb la qual cosa les dades inscrites en el registre poden resultar necessàries per a un seguit de qüestions com ara verificar la legitimitat d'un acte efectuat a nom de la societat quan era activa.

d) *Impossibilitat de fixar un termini de prescripció*: atès que hi ha tota una diversitat de règims de prescripció arreu de la Unió Europea, no és possible identificar un únic termini a partir de l'expiració del qual no caldria la publicitat en el registre de les dades esmentades.

e) *Aprovació d'una norma excepcional limitativa de la publicitat*: correspon al legislador nacional decidir l'aprovació d'una norma que permeti, en l'ordenament jurídic intern, la restricció de l'accés a les dades personals relacionades amb una societat i inscrites en el registre corresponent, als tercers que provin un interès específic per a accedir-hi, després d'un període avaluable de forma casuística i suficientment extens des de la dissolució de la societat.

f) *Verificació de l'existència de la norma d'excepció*: correspon al jutge nacional de reenviament avaluar l'estat del dret intern pel que fa a l'existència de la norma d'excepció esmentada, considerant que, com bé afirma la STJUE (par. 63), el mer fet que, suposadament, els immobles d'un complex turístic no es venguin perquè els potencials adquirents tenen accés a les dades personals del demandant, inscrites en el registre de societats, no constitueix una raó de caràcter preponderant i legítim que permeti exceptuar-ne el règim de publicitat.

A partir d'aquestes referències exegetiques, la Corte Suprema di Cassazione sosté que l'ordenament italià no considera el dret d'obtenir la limitació temporal o subjectiva de l'accés a les dades inscrites en el registre de societats a determinats tercers, en particular pel que fa al nom de l'administrador o liquidador de societats fallides i que hi han estat cancel·lades (FJ 5.3).

En aquest sentit, la publicitat jurídica respon als interessos generals del coneixement de determinats fets jurídics que, com que són accessibles a tothom, produeixen

seguretat jurídica, atès que donen certesa als fets jurídicament rellevants (FJ 5.3.1). Tanmateix, el fet que la societat hagi estat subjecta a un procediment concursal no representa, *per se*, una dada lesiva de la reputació o l'honor de l'administrador que la representa (FJ 5.3.4).

Per tant, l'exigència de garantir la transparència registral a fi de dotar de seguretat els intercanvis econòmics dona raó de la funció històrica del registre de societats, que exigeix als qui decideixen participar en el mercat econòmic a través d'una societat que hagin de suportar la publicitat de determinades dades personals que hi siguin relacionades. Aquesta circumstància es relaciona amb el principi de solidaritat, que imposa deures individuals per a la tutela i la protecció de béns i valors de la comunitat en conjunt (FJ 5.3.6).

6. CONCLUSIÓ: LA INTERPRETACIÓ EN L'ORDENAMENT JURÍDIC ESPANYOL

Un criteri diferent del postulat per la STJUE Manni —i possiblement més encertat— és el que ha mantingut l'Agència Espanyola de Protecció de Dades (AEPD) en el nostre ordenament intern. Així, en reiterats informes,³³ l'AEPD ha interpretat que, en virtut de l'article 2.2 del Reglament de la Llei orgànica de protecció de dades (LOPD),³⁴ tant les persones jurídiques com els professionals i els comerciants individuals (aquests dos últims, quan les seves dades hagin estat tractades tan sols en la seva consideració d'empresaris) queden exclosos de l'àmbit d'aplicació de la LOPD i, per extensió, les informacions tractades sobre la seva persona no constitueixen dades personals ni hi ha, en conseqüència, tractament de dades (*ex art. 3a i c*, respectivament, LOPD).

Així, l'empresari respecte de qui no es confon públicament la seva faceta professional amb la seva faceta personal no és titular del dret a l'oblit quan actuï en el si d'aquella, de manera que una pretensió amb idèntiques circumstàncies a les del cas que ens ocupa seria, en principi, inviable en el nostre ordenament.

En qualsevol cas, tenint en compte el criteri d'excepcionalitat estricta postulat pel TJUE per a considerar la possibilitat que una persona física vinculada a una societat pugui exercir l'oblit respecte de dades personals que s'hi lliguen, l'efecte al qual condueixen ambdues interpretacions és pràcticament el mateix: la negació material

33. Poden valer com a exemples els informes jurídics de l'AEPD núm. 164/2008, 119/2009, 652/2009 i 248/2010.

34. Reial decret 1720/2007, de 21 de desembre, pel qual s'aprova el Reglament de desenvolupament de la Llei orgànica 15/1999, de 13 de desembre, de protecció de dades de caràcter personal (BOE, núm. 17, de 19 de gener de 2008).

de l'exercici del dret —i, per extensió, de la seva titularitat— a l'empresari quant a les dades personals pròpies relacionades amb la seva activitat empresarial i inscrites en el registre de societats (mercantil).

I això perquè, entre altres circumstàncies restrictives del dret —com ara el règim de publicitat i la protecció de tercers, que fomenten la seguretat jurídica—, el factor temps continua sent de cabdal importància en aquesta matèria. Així, com que no és possible identificar un termini determinat per a tots els estats membres a partir del qual la inscripció registral de les dades de la persona interessada es pugui considerar innecessària, no és possible garantir a les persones físiques un dret en virtut del qual, transcorregut un termini determinat des de la liquidació d'una societat, puguin exigir al registre la supressió o el bloqueig de les dades personals que hi constin (*ex art. 12b Directiva 95/46/CE*).

A partir d'aquesta premissa entra en joc, naturalment, l'anàlisi casuística mitjançant la qual l'autoritat nacional ha de determinar, en primer lloc, si ha transcorregut un període extens (per a la qual cosa haurà de fixar *a priori* què s'ha d'entendre per «extens») i, en segon lloc, si concorren les raons legítimes i preponderants que permetrien l'exercici del dret d'oposició. No obstant això, ja que l'exercici del dret d'oposició està condicionat al fet que el dret nacional de què es tracti no estableixi una disposició contrària (art. 14a Directiva 95/46/CE), el criteri que ha de regir la seva aplicació excepcional s'acota encara més.

Una postura continuista en aquest sentit adopta el RGPD, que, en el reconeixement explícit del dret a l'oblit, en l'article 17.3 n'impedeix l'exercici quan concorri una obligació legal que faci necessari el tractament de dades o que estableixi que s'ha de realitzar per al compliment d'una missió en interès públic o en l'exercici de poders públics conferits al responsable (lletra *b*), o respecte del tractament amb fins d'arxiu en interès públic, quan l'exercici del dret a l'oblit impossibiliti o obstaculitzi greument la consecució dels objectius d'aquest tractament (lletra *d*). D'aquesta manera es pronuncia l'advocat general, qui afirma que la seva anàlisi (favorable a la publicitat registral del nom de la persona interessada en relació amb una societat fallida i dissolta) és compatible amb l'article 17.3*b* i *d* RGPD.³⁵

35. Veg. par. 101 CAG.